

Kommunikation

Formidling og dialog

Fokus i mit oplæg

- ▶ Kommunikation er fokus i dette oplæg - det kræver noget helt særligt at have en god og brugbar kommunikation med mennesker med autisme. Alt for ofte er omgivelserne ikke opmærksomme på, hvad der skal til for at sikre at deres budskaber, bliver mødt og forstået som de er tænkt.

Jeg vil gennem oplægget rette mit fokus mod forskellene mellem den autistiske og neurotypiske kommunikationsstil.

Go between

- ▶ Et begreb jeg dannede, da jeg skrev kandidatspeciale i 2005, hvor jeg afsluttede min uddannelse som sociolog.
- ▶ Dobbeltperspektiv - kontekst og forudsætninger
Neurotypisk fagperson / omgivelser og personen med ASF
- ▶ Fik øje på nødvendigheden af, at begge parter i kommunikationen skal have forståelse for hinandens forudsætninger og betingelser

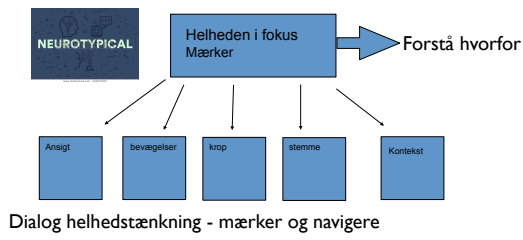

Hvad er neurotypisk?

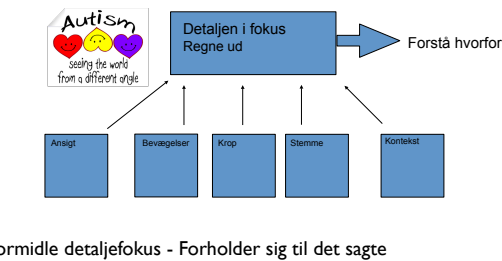
- ▶ Neurologisk typisk er en kognitiv stil - faktisk den stil de fleste er født med.
- ▶ Når der fødes 100 børn i Danmark er de 98 neurotypiske, det er genetisk betinget og dermed medfødt. Det betyder at alt i vores samfund er bygget op og dannet ud fra en neurotypisk logik.

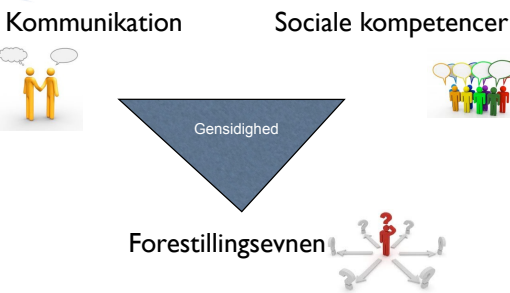
Top down / helhed

Bottom up/detalje

Lorna Wings triade

Spektrum - hvordan?

- ▶ Vigtig at huske på, at trods det vi kan udpege kerneelementerne i autismen - er der andre ting der også får betydning for hvordan autismen påvirker udviklingen.
- ▶ Personlighed og familiekultur, vil også bestemme for hvordan autismen påvirker det enkelte menneske.

go between

Lorna Wings triade

Kommunikation

Neurotypisk kommunikation
Dialog, kropssprog, øjenkontakt, fleksibilitet, skjulte budskaber, small talk

Autistisk kommunikation
Formidler, faktaorienteret, I.I, ærlig, svært ved at tage initiativ.

Gensidighed

go between

Central Kohærens

- De kognitive evner, tanker og viden vi bruger til at skabe sammenhæng - og det sker ud fra de detaljer, den enkelte oplever i kommunikationen. Det er altså evnen til at skabe mening i det der formidles.

Mennesker med autisme kan have rigtig svært ved at samle de informationer, og dermed svært ved at finde mening i den helhed NTerne forholder sig til i kommunikationen.

- Oftede er der alt for meget usagt og for stor uforudsigelighed

go between

Brug for tid, til at tænke sig om

www.overlevelsesguiden.dk

Jeg har brug for tid til at bearbejde dine ord. At oversætte hvad der er i mit hoved. At frafiltrere de sansemæssige input og kontrollere angsten. Derfor betyder det virkelig meget, når nogen prøver at forstå.

go between

Lorna Wings triade

Socialt og neurotypisk
Trives blandt mange, giver energi, ved hvordan, kan være spontan

Sociale kompetencer

Socialt og autistisk
Trives blandt få, tager energi, svært ved at regne ud hvordan, kræver forberedelse

Gensidighed

Empati - hvordan?

- ▶ I følge Tony Attwood, skal vi dele empatien op i følgende tre dele - og så prøve at forstå hvordan personen med ASF kan håndtere dette.
- ▶ Kognitiv - hvordan aflæses signaler?
- ▶ Emotionel - hvordan reageres følelsesmæssig?
- ▶ Adfærd - hvordan reageres der i situationen?

Lorna Wings triade

Forestillingsevnen

- ▶ Central coherence / delt opmærksomhed
- ▶ Mening for motivation
- ▶ Kontekstblind
- ▶ System-tænkende versus intuitiv-tænkende
- ▶ Begrebsafklaring
- ▶ Visuel støtte

Eksekutive funktioner?

- ▶ Kølde /eksekutive funktioner
Arbejdshukommelse, planlægning, problemløsning

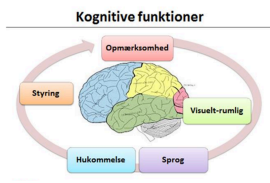

- ▶ Varme eksekutive funktioner
Følelsesmæssig regulering og socialt ræsonnement

Et spektrum

- Med Fleischer bliver vi mindet om, vi skal se de eksekutive funktioner som et spektrum - Altså at disse er afhængige af andre kognitive funktioner.

Hvad er kommunikation

- Afsender - personen som indleder en formidling
- Budskab - personen overvejer og tænker hvad og hvordan
- Kanal - hvem er henvendelsen rettet mod
- Modtager - personen som tager i mod formidlingen

Modellen bygger på dialog

Autistisk kommunikation

- Det helt centrale er at forstå og anerkende, at en person med ASF forholder sig til det der bliver sagt. Det er ofte vanskeligt at koble det sagte med den kontekst, afsenderen tager afsæt i.
- Person med autisme læser ikke eller har svært ved, at regne de skjulte undertekster ud. Når de ikke opdager dem, forholder de sig ikke til dem.

Autistisk kommunikation fortsat

- I pressede situationer som nu hvor covid - 19 har ændret hverdagen for os, må vi forvente at for mennesker med autisme kan det blive rigtig svært, at fastholde en funktionel kommunikation.
- Det vil sige, at vi (NTere) skal være opmærksomme på, at vi ikke forventer, at det er dialogen, der er i fokus. Det bliver en ekstra udfordring, at imødekomme forventningen om perspektivtagning og refleksion, i kommunikationen.

En Case - Viola og Efterskolen

- ▶ Viola på 16 år har i dette skoleår være tilknyttet en Efterskole, som primært har NT unge tilknyttet. Viola som har en diagnose på autismspektret kom fra en specialskole, med ønsket om at få læring i og strategier til, at håndtere sociale kontekster.
- ▶ Viola har en mentor på Efterskolen og hun og jeg har mulighed for at mødes én gang om måneden. Derudover har vi kontakt via mail og telefon.
- ▶ Jeg arbejder med metoden go between, hvilket betyder at jeg også kan tage kontakt til metoren eller Violas mor - hvis Viola og jeg aftaler det.

En case - Viola og Efterskolen fortsætter

- ▶ Som andre unge er hun sendt hjem - hun er udfordret af følgende
 - Uforudsigeligheden - hvor lang tid ingen kan give et tidsperspektiv?
 - Overblik og organiseringen af dagen - hvordan og med hvad?
 - Holde fast i hverdagsrutinerne - Hvilke rutiner?
- ▶ Violas kommunikative evner, kom virkelig på en stor opgave. Hun vidste, at hun havde brug for hjælp til at få overblik - men med hvad og hvordan, kunne hun ikke regne ud.

En case - Viola og Efterskolen fortsætter

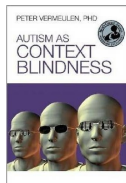

- ▶ Viola og jeg snakkede om vigtigheden i at opretholde rutiner i hverdagen. I denne snak, er det helt afgørende jeg forstår at spørge med fokus på autismen. Har du en morgenrutine, beskriv hvad du gør, kunne du stedet for gøre, give det mening at?
- ▶ I kommunikationen, er det mit ansvar at få spurgt så Viola kan give mig de svar jeg har brug for.
- ▶ Viola får styr på deltaljerne og hendes struktur bliver lagt.

Peter Vermeulen

- ▶ Gør os opmærksom på et væsentlig element - evnen til at kunne "læse" konteksten. Det betyder evnen til samle vigtige detaljer - både dem vi kan se og dem vi ikke kan se.
- ▶ Neurotypiske personer er kontekst - sensitive
Top down
- ▶ Autistiske personer er kontekst - blinde
Bottom up

Hvad er kontekst?

- ▶ Konteksten er *alt* - og den dannes både af det vi ser og måden vi bearbejder informationerne på.

Det at kunne afkode elementerne og kombinere dem med tidligere erfaringer, så de giver mening, forudsætter en *sensitivitet* overfor det vi ser.

Sagt på en anden måde, vi skal være i stand til at se detaljerne (også dem vi skal forestille os) og sætte dem sammen til en meningsbærende helhed.

En case - Viola og Efterskolen

fortsætter

- ▶ Viola beslutter sig for følgende struktur på sin dag.

Morgenrutine

Skolearbejdet for ugen planlægges mandag

Eftermiddagen tilrettelægges med "sjove" aktiviteter

Aftenrutine

- ▶ Det aftales med skolen, at hun får sine lektier om mandag og at hun selv skal organisere hvornår hun vil lave dem. En stor opgave, som Viola får løst.

Afslutning på casen med Viola

- ▶ Viola kontakter mig via med ordene "Dorthe, jeg har brug for din hjælp.... Lærerne bryder aftalerne - og min mentor giver op!"
- ▶ Viola henvender - med et tydeligt budskab "hjælp mig" Formidling og ikke dialog. Gå med og bliv konkret.
- ▶ Lærernes og mentors respons er dialog og følelsesmæssig orienteret Viola oplever sig ikke hørt og mødt.

Vær opmærksom i kommunikationen

- ▶ Husk på at som neurotypisk bør du tage ansvar for kommunikationen Det betyder, du skal være opmærksom på du ikke laver tolkninger og antagelse ud fra din egen forståelse / kontekst. Det sker alt for ofte - lad mig komme med et par eksempler;

Skraldespanden er fuld

Der er ikke mere mælk

Mormor synes det er længe siden I har snakket

Lærerne gør det bedste de kan

Brug HV-guiden i kommunikationen

▶ Anne Skov har formidlet en god guide

- Hvad skal jeg?
- Hvorfor?
- Hvordan?
- Hvor skal jeg være?
- Hvornår ?
- Hvor længe?
- Hvem skal jeg lave det med?
- Hvem kan jeg få hjælp af?
- Hvad skal jeg bagefter?

Tydliggør hvad du forventer

- ▶ Covid 19 har jo unægteligt ændret rigtig meget for os. Flere af os bliver nødt til at gøre mere brug af SMS, mail, FaceTime, skype etc. Disse kommunikationsformer kræver noget andet af os.

- ▶ Giv tydelige anvisning på hvordan, hvornår og hvorfor du vil i kontakt på denne måde. Husk på at small talk sjældent er en kommunikationsform for personer med autisme

Pressede situationer og kommunikation

- ▶ Vær opmærksom på, at når en person med autisme viser tegn på at være ekstra presset - som det sker pga covid 19, så husk på følgende i din kommunikation

- Pytknappen
- Anerkend og lad være med at tvivle
- Prøv at rumme, det der formidles
- Forsøg at give nye anvisninger
- Giver det mening
- Spar på argumenter der tager afsæt i dine eller andres følelser

Emner der er vanskelige

- ▶ Husk på at det ofte er svært at få kommunikationen i gang, for en person med autisme. derfor kan det også være rigtig svært at;

- Bede om hjælp
- Vurdere om det er ret og rimeligt
- Forstå andres perspektiver
- Svært at mærke hvad der er brug for

- ▶ Afvisning eller en ikke anerkende tilgang kan betyde mere end du aner

go between

Afslutning

- ▶ Husk formidling er ikke det samme som dialog
- ▶ I din kommunikation gå med og ikke mod autismen
- ▶ Husk mennesker er forskellige det gælder også for mennesker med autisme
- ▶ Vigtigt at medinddrage og lytte - kræver anvisning og respekt
- ▶ Giv tid når du i kommunikationen forventer et svar.

Go between Dorthe Høick
